(باسى 22 ـ بەتتە)

استىق ساپاسى تەحنيكاعا بايلانىستى بولۋ ستراتەگياسىن ىسكەرىلەي اتقارىپ، تۇقىم قاينارىنىڭ "قىسپاقتا قالۋ" ماسەلەلەرىنەن تەحنيكالىق جاقتان قامال الىپ، ساپالى تۇقىمدى دەربەس مەڭگەرۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ. ەگىستىك جەردى پايدالانۋ قىزىل سىزىعى مەن ماڭگىلىك نەگىزگى ەگىنجايلار اۋماعىن مەڭگەرۋ سىزىعىن قاتاڭ ساقتاپ، استىق ەگىلەتىن جەر كولەمى مەن ءونىم مولشەرىن ورنىقتىرىپ جانە ارتتىرىپ، وڭىرلىك اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرىمەن شۇعىل جاعدايدا قامداۋ بازاسىن ۇيلەسىمدى ورنالاستىرۋ. اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرىن جيناۋ ـ ساقتاۋ ءتۇزىمى رەفورماسىن تەرەڭدەتىپ، كوپ نەگىزدى بازاردىڭ ساتىپ الۋ ـ ساتۋ نەگىزگى تۇلعاسىن جەدەلدەتە باۋلۋ، ورتالىق زاپاس استىق قورىن باسقارۋ ءتۇزىلىسىن رەفورمالاپ، كەمەلدەندىرىپ، استىق زاپاس ساقتاۋ، تەڭگەرۋ قۇراتىن جوعارىلاتۋ. استىق حاۋىپسىزدىگىنە ولكە باسشىسى جاۋاپتى بولۋ ءتۇزىمى مەن "كوجە ـ قاتىققا" قالا باسشىسى جاۋاپتى بولۋ ءتۇزىمىن كۇشەيتىپ، پارتيا مەن ۇكىمەتتىڭ بىردەي جاۋاپتى بولۋىن جولعا قويۋ. استىق ءوندىرۋ، ساقتاۋ، تاسىمالداۋ، مانەرلەۋ بۇنداردىڭ شىعىندى ءونىمدى تومەندەتىپ، استىقتى ۇنەمدەۋ قيىمىن ورىستەتۋ. ماڭىزدى اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرى جوندەۋگە حالقارالىق سەلبەستىكتى بەلسەنە ورىستەتىپ، اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرىن يمپورت ەتۋدى باسقارۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ، يمپورت قاينارىنىڭ كوپ نەگىزدەنۋىن ىلگەرىلەتىپ، حالقارالىق ءىرى استىق ساۋداگەرلەرى مەن اۋىل شارۋاشلىق كاسىپورىندارى توبىن باۋلۋ. استىق حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋ زاڭىن جاساۋ.

ەكىنشى تاراۋشا ەنەرگيا بايلىعى حاۋىپسىزدىگى ستراتەگياسىن اتقارۋ

ەل ءىشىن تياناق ەتۋگە، ولقىلىقتاردى تولتىراتۋعا، كوپ نەگىزدى قامتاماسىز ەتۋگە، زاپاس ساقتاۋدى كۇشەيتۋگە تاباندى بولىپ، ءوندىرۋ، قامداۋ، ساقتاۋ، ساتۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ەنەرگيامەن ۇرتىس، ورنىقتى قامداۋ جانە حاۋىپ ـ قاتەردى باسقارۋ ـ مەڭگەرۋ قابىلەتىن كۇشەيتۋ، كومىرمەن قامداۋ حاۋىپسىزدىگىنەدەگى ەك توماەن شەكتى، مۇناي، تابيعي گاز وزەكتى سۇرانىمىنىڭ ءوزىن ـ ءوزى قامتاماسىز ەتۋگە سۇيەنۋىن، ەلەكتر ەنەرگياسىمەن قامداۋدىڭ ورنىقتى، سەنىمدى بولۋىن جۇزەگە اسىرۋ. ەل ءىشى ءونىم مولشەرىنىڭ نەگىزىن بەكەمدەپ، شيكى مۇناي مەن تابيعي گاز ءوندىرىسىنىڭ ورنىقتى ارتۋىن، ءونىمدى ارتۋىن ساقتاپ، كومىردەن مۇناي، تابيعي گاز ءوندىرۋ ستراتەگيالىق بازاسىن جوبالاۋ، ورنالاستىرۋ جانە باسقارۋ ـ مەڭگەرۋ قىزمەتىن ويداعىداي ستەۋ. مۇناي، تابيعي گازدى زاپاس ساقتاۋ كولەمىن ارتتىرىپ، ۇكىمەتتىڭ زاپاس ساقتاۋى مەن كاسىپورىندارىنىڭ قوعامدىق جاۋاپكەرشىلىگىن زاپاس ساقتاۋىن ورگانيكالى ۇشتاستىرىپ، ءبىرىن ـ ءبىرى تولىقتايتىن مۇناي، تابيعي گازدى زاپاس ساقتاۋ جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرۋ. كومىر زاپاس ساقتاۋ قۇاتى قۇرىلىسىن كۇشەيتۋ. ەنەرگيا توسىن حاۋىپ ـ قاتەرىنە توتەپ بەرۋ، باسقارۋ ـ مەڭگەرۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ءتۇيىندى قالالار مەن تۇتىنۋشىلاردى ەلەكترمەن قامداۋ قامتاماسىزداندىرۋىن كۇشەيتىپ، ماڭىزدى ەنەرگيا قۇرىلعىلارىن، ەنەرگيا تورى حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋدى كۇشەيتۋ. مۇناي، تابيعي گاز يمپورت قاينارىن كوپ نەگىزبەن كەڭەيتىپ، ستراتەگيالىق جولدار مەن شەشۋشى بۇنداردىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ. ءوزىمىزدى نەگىز ەتكەن ساۋدا ورتالىعى مەن باعا بەلگىلەۋ مەحانيزمىن جەتىلدىرىپ، ءوز اقشامىزبەن ەسەپ جابۋدى بەلسەنە ىلگەرىلەتۋ. ستراتەگيالىق كەن بايلىقتارىن پلانداۋ ـ مەڭگەرۋدى كۇشەيتىپ، زاپاس ساقتاۋ حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋ قۇاتىن جوعارىلاتىپ، كەن نزدەۋدە قامال الۋدىڭ جاڭا كەزەكتى ستراتەگيالىق ارەكەتىن اتقارۋ.

ءۇشىنشى تاراۋشا فينانس حاۋىپسىزدىگى ستراتەگياسىن اتقارۋ

فينانس حاۋپ ـ قاتەرىنەن ساقتانۋ، ساقتاندىرۋ، ءبىر جاقتى ەتۋ، جاۋاپكەرشىلىگىن قۇزاستىرۋ ءتۇزىمى جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرىپ، باقلاۋ ـ باسقارۋ جاۋاپكەرشىلىگىن جانە قاراستى جەر جاۋاپكەرشىلىگىن تيانداقتاندىرىپ، زاڭعا، بەلگىلەمەگە قايشى ارەكەتكە استە كەڭشىلىك جاسامايى، جۇيەلىك حاۋپ ـ قاتەر تۇلىماۋدىڭ تومەنگى شەگىن بەرىك ساقتاۋ. ماكرولىق بايىپتىلىقپەن باسقارۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ماكرولىق سۇيەمەن مولشەرىنىڭ ورنىقتىلىقتى نەگىز ەتۋىن، ورنىقتىلىق بارىسىندا تومەندەۋىن ساقتاۋ. جۇيەلىك ماڭىزدى فينانس قۇرىلىمدارى مەن فينانستىق جارنامەن تىزگىندەلەتىن سەرىكتەستىكتەردى باقلاۋ ـ باسقارۋدى، كەسىرلى مال ـ مۇلكتى تۇراقتاندىرۋ مەن ءبىر جاقتى ەتۋدى كۇشەيتىپ، كولەڭكە بانكە حاۋپ ـ قاتەرىنەن ساقتانۋ ـ جويۋ، قاتەرى جوعارى فينانس قۇرىلىمدارىن تارتىپپەن ءبىر جاقتى ەتىپ، زاڭسىز فينانس قيىمدارىنا قاتاڭ سوققى بەرىپ، ينتەرنەت فينانسىن باقلاپ ـ باسقارۋدىڭ بايلاندى مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ. قارىز حاۋپ ـ قاتەرىن پارىقتاۋ، باعالاۋ، ساقتاندىرۋ جانە ءونىمدى ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ مەحانيزمىن كەمەلدەندىرىپ، زايىم بازارىنىڭ شارت بۇزۋىن ءبىر جاقتى ەتۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرىپ، زايىم بازارىندا ءبىر تۇتاس زاڭ اتقارۋدى ىلگەرىلەتىپ، جەر ـ گىلىكتى ۇكىمەتتەردىڭ كومەسكى قارىزىن ۇيلەسىمدى شەشپ، قارىزىنان قاشقالاقتاۋ، قارىزىن جويىپ جىبەرۋ ارەكەتتەرىن قاتاڭ جازالاۋ. شەكارا اتتاعان كاپيتال اينالىمىن باسقارۋ جۇلگەسىن كەمەلدەندىرىپ، باقلاۋ ـ باسقارۋ سەلبەستىگىن كۇشەيتىپ، ەسىك اشۋ شارت ـ جاعدايىندا حاۋپ ـ قاتەردەن ساقتانۋ جانە وعان توتەپ بەرۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ. حالىق اقشاسىن شەكارا اتتاپ تولەۋ جۇيەسى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، فينانستىڭ ينفورماتسيالانعان وزەكتى تەحنيكالارىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن مەڭگەرۋدى جەبەپ، فينانس نەگىزدىك قۇرىلعىلارىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ.

ارناۋلى ستون 20 ەكونوميكا حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋ ينجەنەرياسى
01 استىق زاپاس ساقتاۋ قۇرىلعىلارى جوعارى ولشەمدى استىق قامباسىن سالپ، استىقتى جاسىل كۇيىندە قامبالاۋ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ ينجەنەرياسىن اتقارۋ، ءبىر توپ ءىرى تۇرپاتتى استىق زات اينالىمى تورابى مەن باقشا رايونىن بەرىكتىرىپ ورنالاستىرىپ، شۇعىل جاعدايدا ءبولىپ بەرۋ، جيناۋ ـ تاراتۋ جانە وتكەرمە جولدارىدى ۇلاستىرۋ قۇاتىن جوعارىلاتۋ.
02 مۇناي، تابيعي گاز بارلاۋ ـ اشۋ سىچۋان، وردوس، تارىم، جوڭعار قاتارلى ءتۇيىندى ويپاتتاردا مۇناي، تابيعي گاز بارلاۋ ـ اشۋدى كۇشەيتىپ، بوحاي شعاناعى، سۇڭليياۋ ويپاتىندىعى بايىرعى مۇناي رايوندارىنىڭ ءونىم مولشەرىن ورنىقتىرىپ، سىچۋان ـ چۇڭچيڭ تابيعي گاز ءوندىرىس بازاسىن قۇرۋ. سانشيدىڭ چينشۇي ويپاتى، وردوس شعىس جيەگىندەگى كومىر قاباتى گازى جانە وڭتۇستىك سىچۋان، باتىس حۇبەي، يۇننان، گۋيجوۋ وڭىرلەرىندەگى تاقتا تاس گازىن بارلاۋ ـ اشۋدى، سالانەتىن مۇنايىن بارلاۋ ـ اشۋدى ىلگەرىلەتۋ. نانحاي تەڭىزى سياقتى رايوندارداتابيعي گاز گيدراتتارىن سناق رەتىندە اشۋ.
03 كومىردەن مۇناي، تابيعي گاز الۋ بازاسى شىكى موڭعۇلدىڭ وردوسى، شانشيدىڭ يۇيلينى، سانشيدىڭ سولتۇستىگى، شينجياڭنىڭ شىعىس جوڭعارى، شينجياڭنىڭ قۇملى سياقتى كومىردەن مۇناي، تابيعي گاز ءوندىرۋ ستراتەگيالىق بازاسى قورىن ىلگەرىلەتىپ، ءوندىرىس قۇاتىندىق جانە تەحنيكالىق زاپاس قورىن قۇرۋ.
04 ەلەكتر حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋ ءبىر توپ مەعەم ءىشىنارالىق ەلەكتر تورىنىڭ ورنالاستىرىپ، جەرگىلىكتى ورىننىڭ تىرەكتى ەلەكتر قاينارى مەن ماڭىزدى تۇتىنۋشىلارىنىڭ شۇعىل جاعدايداعى امانداندى قورعاۋ ەلەكتر قاينارىن ىلگەرىلەتۋ. ەلەكتر شۇعىل قاجەتىن شەشۋگە قولباسىنىلىق ەتۋ جۇيەسىن، ءىرى تۇرپاتتى سۋ ەلەكتر ستانسيالارىنىڭ حاۋىپسىزدىگى مەن توسىن ۇقىپعالارىن باسقارۋ تەكشەسىن قۇرۋ. ەلەكتر سالاسىنداعى تورىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن ۇقساتىپ دالەلدەۋ ورتاسى مەن تورىنىڭ حاۋىپسىزدىگى بەتالىسىن اڭعارۋ تەكشەسىن قۇرۋ.
05 جاڭا كەزەكتى كەن نزدەۋدەن قامال الۋ ستراتەگيالىق ارەكەتى نەگىزدىك سياتتى گەولوگيالىق تەكسەرۋ جۇرگىزۋ، مۇناي، تابيعي گاز، ۇران، مىس، الىۋمين قارلى كەندەردە نزدەۋدىڭ 200 ~ 100 بولاشاقتىق ءوڭىرىن تاڭداپ، ساۋدالىق بارلاۋعا بەرۋگە بولاتىن 300 ~ 200 نسانالى ورىندى جوعارىعا جولداۋ.
06 شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋ، ءبىر جاقتى ەتۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ وڭىرلىك شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋ، قۇتقارۋ ورتالىعى مەن شۇعىل جاعدايعا جان ـ جاقتى توتەپ بەرۋ، شىنايى جاتتىعۋىنىڭ 6 بازاسىن سالۋ. قۇتقارۋ جابدىقتارىنىڭ وسزامانداندىرۋىن ىلگەرىلەتىپ، ورتالىق پەن جەرگىلىكتى ورىندارىدىڭ شۇعىل جاعدايعا جان ـ جاقتى توتەپ بەرەتىن زاتتىق قور قامباسىنىڭ ساپاسىن كوتەرىپ جانە كەمەلدەندىرىپ، شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋ زاتتىق قور اينالىمىنىڭ ءبىر توپ بازاسىن سالۋ. وڭىرلىك يادرو جانە رادياتسيا جونىنەن شۇعىل باقلاۋ ـ ولشەۋ جۇرگىزەتىن زاتتىق قور قامباسىنان ۇشەۋىن سالۋ.

ەلۋ ءتورتىنشى تاراۋ الەۋمەتتىك حاۋىپسىزدىگتى قامتاماسىزداندىرۋ قابىلەتىن جاپىپاي جوعارىلاتۋ

حالقتى بارلىعنان جوعارى قويۋعا، ءومىردى ارداقتاۋعا تاباندى بولىپ، الەۋمەتتىك حاۋىپسىزدىك ءتۇزىلىسى ـ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ، الەۋمەتتىك حاۋىپسىزدىك جاۋاپكەرشىلىگى مەن باسقارۋ ءتۇزىمىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، حالقتىڭ ءومىرىنىڭ حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىزداندىرۋ.

ءبىرىنشى تاراۋشا حاۋىپسىز ءوندىرىس دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ

حاۋىپسىز ءوندىرىس جاۋاپكەرشىلىك ءتۇزىمىن كەمەلدەندىرىپ جانە تياناقتاندىرىپ، الەۋمەتتىك حاۋىپسىزدىكتىڭ كومەسكى قاتەرىن تەكسەرۋ جانە حاۋىپسىزدىكتىڭ الدىن الۋ، ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جۇيەسىن ورناتۋ. كاسىپورىننىڭ بارلىق قىزمەتكەرلەرىنىڭ حاۋىپسىز ءوندىرىس جاۋاپكەرشىلىگى ءتۇزىمىن ورناتىپ، كاسىپورىندارىدىڭ حاۋىپسىز ءوندىرىس سۇبيەكتىنىڭ جاۋاپكەرشىلىگىن شىڭداۋ. ءوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن باقلاۋ، ساقتاندىرۋ جانە باقلاۋ ـ باسقارۋ، تەكسەرۋ، زاڭ اتقارۋدى كۇشەيتىپ، حاۋىپتى حيميالىق زاتتار، كەن، قۇرىلىس جۇرگىزۋ، قاتىناس، ءورت ءسوندىرۋ، حالقتىق قاجەتكە سەتەلەتىن قوپار ـ عىش بۇيىمدار، ەرەكشە جابدىقتار سياقتى ءتۇيىندى سالالار حاۋىپسىزدىگىن ىسكەرىلەي جاقسارتىپ، اۋىر كومەسكى قاتەرلەردى وڭاۋدى دارەجە بويىنشا بەلگى ءىلىپ قۇزاۋدى جانە رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ ناتيجەسىن باعالاۋدى جولعا قويۋ. كاسىپورىندارىدىڭ حاۋىپسىز ءوندىرىسىن ولشەمدەندىرۋ قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتىپ، ونەركاسىپ باقشا رايونى سياقتى ءتۇيىندى وڭىرلەردىڭ حاۋىپسىزدىك باسقارۋىن كۇشەيتۋ. كەن قويناۋىن اشۋ جانە اۋىر اپاتتان ساقتانۋ قاتارلى سالالاردا وزىق تەحنيكا، جابدىقتارىندا جاڭالىق اشۋدى جانە قولدانۋدى كۇشەيتىپ، قاتەرلى جۇمىس ورىندا قۇلتەمىر پايدالانۋدى ىلگەرىلەتۋ. ءتۇيىندى سالالاردا حاۋىپسىز ءوندىرىس جاۋاپكەرشىلىگىن قامسىزداندىرۋدىڭ جاپىپاي قامتۋىن ىلگەرىلەتۋ.

ەكىنشى تاراۋشا ازىق ـ تۇلىك، ءدارى ـ دارمەك حاۋىپسىزدىگى باقلاۋ ـ باسقارۋدى قاتايتۋ

ازىق ـ تۇلىك، ءدارى ـ دارمەك حاۋىپسىزدىگىن باقلاۋ ـ باسقارۋ ءتۇزىمىن كۇشەيتىپ جانە جاڭا ساراپ، ازىق ـ تۇلىك، ءدارى ـ دارمەك حاۋىپسىزدىگى جوندەۋگە زاڭ، زاڭ ەرەجە مەن ولشەم جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگىنىڭ ازاماتتىق ستەر الەۋمەتتىك ارىز ـ شاعىمىنا جازالاۋ سياتتى تولەم بەرۋ ءتۇزىمىن قوسۋ جوندەۋ نزدەنىس جاساۋ. ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگى ستراتەگياسىن ىسكەرىلەي اتقارىپ، ازىق ـ تۇلىكتىڭ تۇتاس تىزبەكتەگى ساپا حاۋىپسىزدىگىن باقلاۋ ـ باسقارۋدى كۇشەيتىپ، ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگىنەن الاڭسىز بولۋ ىنجەنەرياسىنان قامال الۋ قيىمىلىن ىلگەرىلەتىپ، ءتۇيىندى سالالاردا ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگى ماسەلەلەرىن بىرلەسپ وڭاۋ تەبىنىن ارتتىرۋ. ءدارى ـ دارمەك حاۋىپسىزدىگى حاۋپ ـ قاتەرىنەن قاتاڭ ساقتانىپ، قاتاڭ تىزگىندەپ، ءدارى ـ دارمەك پەن ۋاكسينانىڭ تۇتاس ترىشلىك پەريودىن باسقارۋ مەحانيزمىن ورناتىپ، ءدارى ـ دارمەكتىڭ ەلەكترونداىق تەكتەۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، ءتۇيىندى ءدارى ـ دارمەكتەردىڭ جالپى بارىستىق كەلۋ قاينارىن تەكتەي الۋدى، كەتكەن باعىتىن قۇزاستىرا الۋدى جۇزەگە اسىرۋ. ەمدەۋ جابدىقتارىنىڭ بىرتەكتىك بەلگى ءتۇزىمىن ورنىقتى ىلگەرىلەتۋ. ازىق ـ تۇلىك، ءدارى ـ دارمەك حاۋىپسىزدىگى حاۋپ ـ قاتەرىن قاداعالاۋ، ۇلگى الىپ تەكسەرۋ مەن باقلاپ ـ باسقارۋ، زاڭ اتقارۋدى، تەز حابارلاۋدى جانە تەز ارەكەتكە كەلۋدى كۇشەيتۋ.

ءۇشىنشى تاراۋشا بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى حاۋپ ـ قاتەرىنەن ساقتانۋدى كۇشەيتۋ

بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى حاۋپ ـ قاتەرىنەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ جانە باسقارۋ جۇيەسىن ورناتىپ، كەمەلدەندىرىپ، ەمدەلدەكتىڭ بيولوگيا حاۋىپسىزدىگىن باسقارۋ قابىلەتىن جاپىپاي جوعارىلاتۋ. ەمدەلدەكتىڭ بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى حاۋپ ـ قاتەرىن باقلاۋ ـ تەكسەرۋ، ساقتاندىرۋ جۇيەسى مەن شۇعىل توتەپ بەرۋ، تىزگىندەۋ جوباسى ءتۇزىمىن كەمەلدەندىرىپ، بيولوگيا حاۋىپسىزدىگىنىڭ ەلەۋلى وقيعالارى ينفورماتسيالىق ءبىر تۇتاس جاريالاۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ. حايۋانىناتتار مەن وسىمدىكتەر ىندەتىنەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى جانە سىرتتان كىرگەن تۇرلەردەن وتكەلدە ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى كۇشەيتۋ. بيولوگيا حاۋىپسىزدىگىنىڭ نەگىزدىك قۇرىلعىلارىن ءبىر تۇتاس جوسپارلاپ ورنالاستىرىپ، ەمدەلدەكتىڭ بيولوگيالىق ساندى مالىمەت ورتالىعى جۇيەسىن قۇرىپ، بيولوگيا حاۋىپسىزدىگىنىڭ جوعارى دارەجەلى تاجىريبەحانا جۇيەسى قۇرىلىسى مەن اينالىمىن باسقارۋدى كۇشەيتۋ. بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى بايلىعىن باقلاۋ ـ باسقارۋدى كۇشەيتىپ، ادامزاتتىڭ گەنەتيكا بايلىعى مەن بيولوگيالىق بايلىق ءتىزىمىن جاساپ جانە كەمەلدەندىرىپ، بيولوگيالىق تەحنيكالاردى زەرتتەۋ ـ اشۋ حاۋپ ـ قاتەرىن باعالاۋ مەحانيزمىن قۇرۋ جانە اقاۋسىزداندىرۋ. بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى زاڭىن اتقارۋدى ىلگەرىلەتۋ. بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى سالاسىنداعى حالقارالىق سەلبەستىكتى كۇشەيتىپ، بيولوگيا حاۋىپسىزدىگى جوندەۋگە حالقارالىق ەرەجەلەردى جاساۋعا بەلسەنە ات سالسۋ.

ءتورتىنشى تاراۋشا مەملەكەتتىك شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدى باسقارۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرۋ

ءبىر تۇتاس قولباسىنىلىق ەتەتىن، ارناۋلى جانە ۇنەمىلىك توتەپ بەرۋگە بىردەي داين تۇراتىن، ارەكەتتە يكەمدى، جوعارى مەن تومەن بىرلەسپ قيىمىلدايتىن شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدى باسقارۋ ءتۇزىلىسىن ورناتىپ، مەملەكەتتىك شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدى باسقارۋ قۇاتىنىڭ جۇيە قۇرىلىسىن ساپالىلاندىرىپ، اپات زيانىن ازايتۋ، اپاتقا قارسى اتتانۋ، اپاتتان قۇتقارۋ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. دارەجە بويىنشا جاۋاپتى بولۋعا، قاراستى جەردى نەگىز ەتۋگە تاباندى بولىپ، ورتالىق پەن جەرگىلىكتى ورىندارىدىڭ دارەجە بويىنشا ءۇن قوسۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرىپ، ءوڭىر، اعار اتتاعان اپات پەن شىرعالاڭدارعا سايكەسە، بىرلەسە شۇعىل توتەپ بەرۋدى كۇشەيتۋ. اپات، شىرعالاڭ كومەسكى حاۋپ ـ قاتەرىن ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرىپ، وڭاپ، الەۋمەتتىك نەگىزدىك قۇرىلعىلار حاۋىپسىزدىگىن بەكەمدەۋ جانە جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ـ وڭاۋ قۇاتىن ارتتىرۋ ينجەنەرياسىن اتقارىپ، تاسقىن، قۇاڭشىلىق، ورمان، جايلىم ءورت اپاتى، گەولوگيالىق اپات، اۋا رايى اپاتى، جەر سىلكىنىسى سياقتى جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ينجەنەرياسىنىڭ ولشەمىن جوعارىلاتۋ. مەملەكەتتىك ءورت ءسوندىرۋ، ورتەنە ساقتانۋ بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋدىڭ كەمەلدى قوسىنى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، جالپى اپات تۇرلەرى بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋ قۇاتىن ارتتىرۋ. اۋياتسيالىق شۇعىل قۇتقارۋ جۇيەسى مەن قۇاتىن كۇشەيتۋ جانە كەمەلدەندىرۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدىڭ زاتتىق قۇرال ـ جاراق قورى تۇرلەرىن، كولەمىن جانە قۇرىلىمىن علمي رەتتەپ، جەدەل دايىندالۋ جانە شۇعىل جەتكىزۋ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋگە قولباسىنىلىق ەتۋ ينفورماتسياسى مەن جالپىلىق باقلاۋ ـ تەكسەرۋ، ساقتاندىرۋ تورابى جۇيەسىن ورناتىپ، مۇشكىل شارت ـ جاعدايدا جەدەل قۇتقارۋدىڭ حابار بايلانىسىن قامتاماسىزداندىرۋ قۇاتىن كۇشەيتۋ. اۋىر اپات قامسىزداندىرۋىن دامىتۋ.

ەلۋ بەسىنشى تاراۋ قوعام ورنىقتىلىعى مەن حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ

جاڭا جاعدايدا حالىق ىسىندەگى قايشىلىقتاردى دۇرىس شەشپ، قوعام امانداعىن ساقتاۋ مەن تىزگىندەۋدى كۇشەيتىپ، قوعام حاۋىپسىزدىگىنىڭ شار تاراپتى، جان ـ جاقتى، زەردەلىلەنگەن تورابىن قۇرۋ.

ءبىرىنشى تاراۋشا قوعامدىق قايشىلىقتاردى جان ـ جاقتى وڭاۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ

جاڭا داۋىردەگى "فىڭچياۋ تاجىريبەسىنە" تاباندى بولىپ جانە ونى دامىتىپ، تۇ باستان ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ، ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرۋ، رەتتەۋ، داۋ ـ شارلاردى شەشۋ، شۇعىل جاعدايلاردى ءبىر جاقتى ەتۋ سىندى قوعامدىق قايشىلىقتاردى جان ـ جاقتى وڭاۋ مەحانيزمىن ورناتۋ. بۇقارانىڭ ارىز ـ ارمانىن ءبىلدىرۋ، مۇددەسىن سايكەستىرۋ، ۇقىق ـ مۇددەسىن قامتاماسىزداندىرۋ ارناسىن بىرىكتىرىپ جانە ارناعا ءتۇسىرىپ، حالقتىق جاراستىرۋ، اكىمشىلىك جاراستىرۋ، ءادىلىالىق جاراستىرۋدىڭ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. دارەجە بويىنشا جاۋاپتى بولۋعا، قاراستى جەردى نەگىز ەتۋگە تاباندى بولىپ، ورتالىق پەن جەرگىلىكتى ورىندارىدىڭ دارەجە بويىنشا ءۇن قوسۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرىپ، ءوڭىر، اعار اتتاعان اپات پەن شىرعالاڭدارعا سايكەسە، بىرلەسە شۇعىل توتەپ بەرۋدى كۇشەيتۋ. اپات، شىرعالاڭ كومەسكى حاۋپ ـ قاتەرىن ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرىپ، وڭاپ، الەۋمەتتىك نەگىزدىك قۇرىلعىلار حاۋىپسىزدىگىن بەكەمدەۋ جانە جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ـ وڭاۋ قۇاتىن ارتتىرۋ ينجەنەرياسىن اتقارىپ، تاسقىن، قۇاڭشىلىق، ورمان، جايلىم ءورت اپاتى، گەولوگيالىق اپات، اۋا رايى اپاتى، جەر سىلكىنىسى سياقتى جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ينجەنەرياسىنىڭ ولشەمىن جوعارىلاتۋ. مەملەكەتتىك ءورت ءسوندىرۋ، ورتەنە ساقتانۋ بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋدىڭ كەمەلدى قوسىنى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، جالپى اپات تۇرلەرى بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋ قۇاتىن ارتتىرۋ. اۋياتسيالىق شۇعىل قۇتقارۋ جۇيەسى مەن قۇاتىن كۇشەيتۋ جانە كەمەلدەندىرۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدىڭ زاتتىق قۇرال ـ جاراق قورى تۇرلەرىن، كولەمىن جانە قۇرىلىمىن علمي رەتتەپ، جەدەل دايىندالۋ جانە شۇعىل جەتكىزۋ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋگە قولباسىنىلىق ەتۋ ينفورماتسياسى مەن جالپىلىق باقلاۋ ـ تەكسەرۋ، ساقتاندىرۋ تورابى جۇيەسىن ورناتىپ، مۇشكىل شارت ـ جاعدايدا جەدەل قۇتقارۋدىڭ حابار بايلانىسىن قامتاماسىزداندىرۋ قۇاتىن كۇشەيتۋ. اۋىر اپات قامسىزداندىرۋىن دامىتۋ.

ەلۋ بەسىنشى تاراۋ قوعام ورنىقتىلىعى مەن حاۋىپسىزدىگىن قورعاۋ

جاڭا جاعدايدا حالىق ىسىندەگى قايشىلىقتاردى دۇرىس شەشپ، قوعام امانداعىن ساقتاۋ مەن تىزگىندەۋدى كۇشەيتىپ، قوعام حاۋىپسىزدىگىنىڭ شار تاراپتى، جان ـ جاقتى، زەردەلىلەنگەن تورابىن قۇرۋ.

ءبىرىنشى تاراۋشا قوعامدىق قايشىلىقتاردى جان ـ جاقتى وڭاۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرۋ

جاڭا داۋىردەگى "فىڭچياۋ تاجىريبەسىنە" تاباندى بولىپ جانە ونى دامىتىپ، تۇ باستان ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋ، ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرۋ، رەتتەۋ، داۋ ـ شارلاردى شەشۋ، شۇعىل جاعدايلاردى ءبىر جاقتى ەتۋ سىندى قوعامدىق قايشىلىقتاردى جان ـ جاقتى وڭاۋ مەحانيزمىن ورناتۋ. بۇقارانىڭ ارىز ـ ارمانىن ءبىلدىرۋ، مۇددەسىن سايكەستىرۋ، ۇقىق ـ مۇددەسىن قامتاماسىزداندىرۋ ارناسىن بىرىكتىرىپ جانە ارناعا ءتۇسىرىپ، حالقتىق جاراستىرۋ، اكىمشىلىك جاراستىرۋ، ءادىلىالىق جاراستىرۋدىڭ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. دارەجە بويىنشا جاۋاپتى بولۋعا، قاراستى جەردى نەگىز ەتۋگە تاباندى بولىپ، ورتالىق پەن جەرگىلىكتى ورىندارىدىڭ دارەجە بويىنشا ءۇن قوسۋ مەحانيزمىن اقاۋسىزداندىرىپ، ءوڭىر، اعار اتتاعان اپات پەن شىرعالاڭدارعا سايكەسە، بىرلەسە شۇعىل توتەپ بەرۋدى كۇشەيتۋ. اپات، شىرعالاڭ كومەسكى حاۋپ ـ قاتەرىن ءبىر ـ بىرلەپ تەكسەرىپ، وڭاپ، الەۋمەتتىك نەگىزدىك قۇرىلعىلار حاۋىپسىزدىگىن بەكەمدەۋ جانە جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ـ وڭاۋ قۇاتىن ارتتىرۋ ينجەنەرياسىن اتقارىپ، تاسقىن، قۇاڭشىلىق، ورمان، جايلىم ءورت اپاتى، گەولوگيالىق اپات، اۋا رايى اپاتى، جەر سىلكىنىسى سياقتى جاراتىلىستىق اپاتتاردان ساقتانۋ ينجەنەرياسىنىڭ ولشەمىن جوعارىلاتۋ. مەملەكەتتىك ءورت ءسوندىرۋ، ورتەنە ساقتانۋ بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋدىڭ كەمەلدى قوسىنى قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، جالپى اپات تۇرلەرى بويىنشا قۇتقارۋ ـ كومەكتەسۋ قۇاتىن ارتتىرۋ. اۋياتسيالىق شۇعىل قۇتقارۋ جۇيەسى مەن قۇاتىن كۇشەيتۋ جانە كەمەلدەندىرۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋدىڭ زاتتىق قۇرال ـ جاراق قورى تۇرلەرىن، كولەمىن جانە قۇرىلىمىن علمي رەتتەپ، جەدەل دايىندالۋ جانە شۇعىل جەتكىزۋ قۇاتىن جوعارىلاتۋ. شۇعىل جاعدايعا توتەپ بەرۋگە قولباسىنى